

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 фориенти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнице у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 50.

Предлату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

Трговачко и занатлијско друштво.

Војна Крајина беше некад на главу због добро уређене своје администрације, па дан данашњи има људи, који стање у Граници претпостављају ономе у провинцијалу. Но то важи само у обзиру на материјалне ствари; јер ту су свагда највећу бригу водили, да сачувају граничаре од оскудице, да им обезбеде стање. На ту циљ издатим упутствима, „Ферорднунгима“ и поучењу од Пидоловог до Шротоваг времена зна се број. Но за подизање економног стања целе области, особито за трговину слабо су се побринули, најмање пак за унапређење комунитета, који су мање-више сви назадни у благостању, јер се и над самим Панчевом онака нека хронична стагнација.

У новије доба као да су почели увиђати, да је наступило крајње време, да се окане досадашње праксе да ваља и трговини у Граници већу пажњу поклањати, која беше док се сматрала за пасторче. Стога ваља и јесу наново покренули питање о установењу трговачких и занатлијских камара у граници. Најмање месна власт ту скоро добила одобрење, да се изјави, и ту своју изјаву да поткрепи мотивима, како на ком месту да се у Граници таква камара заведе. Мађистрат је пустио тај предмет трговачкој овлашћеној задрузи на претрес, с налогом, да за осам дана о њему извештаје поднесе. Ствар је сад постала решитна, макар што је већ пре дванаест година била покренута, па је пет заспала.

Нужно је било, што је власт трговачкој задрузи определила рок, који има да поднесе свој елаборат. Знајући задруга да је исти пред-

мет још увек без резултата остао и да је њега ради сила хартије бадава исписано, могла се ствар и сад одуговлачити, што се јој не би ни за зло примити могло, кад се је већ толико пута безуспешно трудила. Све што је год досад у тој ствари рађено, метнуто је ad acta, и то покрије вечита прашина аркивска. Хоће ли и најновији елаборат наше трговачке задруге исту судбину делити? И ми тај елаборат у изводу само с тога саопштавамо нашим читаоцима, што се налази на дневном реду, те нам је у дужности коју прословити о њему, па желимо искрено, да ствар не би опет заспала.

Ево га:

„Одговарајући налогу од 12. пр. м. Одед. I. број 3532. имам част у име трговачког друштва и по договору са овдашњим стручним људима о установењу трговачког и занатлијског друштва у војној граници овај извештај поднети.

Све се више осећа у нас оскудица таквих института за заступање интереса трговачких и занатлијских према другим аустријским провинцијама. Постојећа друштва не могу ту оскудицу накнадити, јер им је делокруг скучен, а поред тога има слабо и интелигенције, кад из самога округа чланови постају. Као доказ томе навешћу, да нисам могао у скупштину сазвати ни толико људи од трговачке задруге, да се званичници изберу. Сад нећемо томе тражити узрока, али ваља за тим ићи, да што више интелигенције уђе унутра, која би ревностије испуњавала дужност своју. Ми смо уверени да би у томе случају показали и труд и озбиљност трговци и занатлије изабрани од својих другара. Ступањем у сvezу са осталим трговачким друштвима у Аустрији пазио би се интерес земаљски и сопствени.

И тако кад о користи и потреби таквога завода нема сумње, онда

је питање колико таквих друштава и с каквом организацијом ваља у граници завести, где би им била и седишта и где би набавили новци, који су за одржање нужни.

Кад погледимо на стање војничке границе видећемо, да осим неколико места нигде није трговачки и занатлијски сталез тако заступљен, да би могли душевно и материјално такве заводе потпомагати. Нема дакле ни спомена о томе, да граница има више места за њих. Но и у индустрији напредним провинцијама аустријским осим Ческе, где су пет таквих друштава, нема нигде више од три. Ми би дакле могли савршено задовољни бити, и са једним, кад неби географски положај два захтевао, а с обзиром на то треба им и место одредити. Наравно има ли би се обазирати још и на друго што, али од самога географскога положаја зависи суделовање чланова, од тога зависи, да ли ће им бити рад живљи или мртвији. Ако је на пример седиште далеко од средине свога округа, онда се не може захтевати од удаљених чланова, да свагда дођу на скупштину, која се често држи, јер је то живот таквог института. Дакле два би друштва ваљало установити, једно за славенско-хрватски ђенералат и друго за сремско-банатски. За прво би одредили Сисак, изредно трговачко место. То је главно место промета у Хрватској, ту се почиње третанска пруга и наједнако је далек од Сења и од бродске регименте. Ми нећемо спомињати још и многе друге повољне околности, да седиште у Сиску буде, јер ће тамошњи и занатлијски сталез бити позван, да своје мишљење каже и ове згодне прилике сазведочи.

(Наставиће се.)

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. Материјал за лист множи нам се од дана на дан све више, и кад кад је толики, да га сав на време саопштити не можемо. Ми се с тим саучешћем ваљаних сурадника дичимо и поносимо; а то нам допушта да читаоцима износимо само оно што је језгровито. Што при свем том у данашњем листу опису једне церемоније повећи простор уступамо, то нека ставе на рачун тежњи за просветом. Јер, као што већ рекосмо, ми држимо да је од користи, оно износити на видик, што би у очима народа важност школске просвете узвисити могло. С тога и јесмо следећем допису толико место уступили.

„Ново школско здање је готово. Предато је свечано посвећеној цели. Тим поводом би 7. о. м. проведена лепа свечаност, на коју дођоше г. бригадир барон Кшиж, г. Градоначелник, г.г. званичници маџистрата и чланови варошког заступништва, као и г.г. официри гарнизона, учитељи и учитељке са школском омладином. Публика ту није била у великом броју заступљена, бар не толико, колико би се могло очекивати у обзир на узвишени значај те свечаности. Црквену функцију служио је г. препошта Ст. пл. Житвај са два свештеника. Од стране српског свештенства присуствоваше церемонији г. прота Аврам Живановић, г. парох Никола Савић и г. Димитрије Руварац. Правосудска струка не беше заступљена, јер први г. судија није могао доћи, а г. општинар адвокат Ивић, као што се то после видело, говорио је у име просвете и напретка. Темељни камен положен је у једној одаји при земљи, која је опредељена за стан школске послужитељу. Ту је остављена отворена у зиду на ту цел једна шупљина. У ту одају сишло је из школске дворане сво друштво. и ту се предузео речени акат, то јест темељно писмо на српском, латинском и немачком језику, потписано од многих присуствујућих особа метнуто је у кутију од лима, и ова у шупљину, која се по том зазидала, пошто је свештенство прописане молитве читало. У кутију метнуто је неколико комада новаца (подузичач г. Ж. Васиљевић један дукат), а на зактевање више њих и последњи број „Земунског Гласника.“

Кад је била шупљина у зиду заграђена, предузело се по обичају ударање са чекићем на темељни ка-

мен, свака особа за се по трипут. Најпре је ударао г. ђенерал, и изговорио је при томе неколико језгровитих речи. Он рече од прилике, да поглавито три лепе љутске врлине одликују пресветлог нашег цара, које треба и у овој школи развијати и неговати. Царев карактер, узвишени његов дух и истинска љубав прама љутству онакви су силни, како нису више ни у кога другог у свој великој Аустрији. Овим врлинама Његовог Величанства, кога је милост нам сретства за подизање ове школе подарила, морали би се дивити и са страхопоштовањем и онда му одани бити, кад он неби владалац велике царевине био. Но ове три врлине, рече, одликују сваког човека. Нека оне буду и у овој школи неговане у корист шире и уже отачбине наше; нека се ту увек усади у млађаним грудима семе свему доброме и лепоме, како би постали верни синови и добри поданици нашега владоца, који све поданике своје без изузетка са једном истом љубави грли. У име Његовог Величанства пресветлога цара нашег, кога Бог нек поживи, ударам на овај камен!

За г. ђенералом прословио је г. Градоначелник неколико захвални речи због доласка његовог на ту свечаност, и завршио их је са „Живео Њ. В. пресветли наш цар!“ Трећи на реду беше г. прота А. Живановић. Његов говор састајао се из свију титула царевих на славенском језику, међу којима се чула и она: „краља Ломбардије и Венеције.“ За г. протом ударао је чекићем г. први варошки претставник, а после овога варошки управитељ г. Карл, у име свију матера, које школи поверују оно, што им је најмилије на свету, њихову децу. Општинар Ивић изустео је на српском језику жељу и наду, да ће се с овог места распрострти просвета и напредак над отачбином и њезиним становницима, а г. др Миланковић говорио је у име варошког заступништва. Г. Ваца Васиљевић је посветио том приликом кратке но лепе речи учебој се омладини, које је завршио са укликом на Његово Величанство цара.

После ове церемоније врати се цело друштво натраг у дворану на другом спрату, где се предузело освештење сваке школе посебно. По свршетку религиозног овог акта отидоше у римокатоличку цркву, у којој присуствоваше призивању светога духа. После цркве разиђе се друштво, само се је г. Градоначелник у друштву са неколицином њих опет

у школску дворану вратио, и ту је школској омладини коју прословио, препоручујући јој прилежност и науку и послушност прама учитељима. Позвао је децу, да се користе лепим стварима, којих толико има у овом заводу. Сретни сте, рече, што имате много бољу прилику, него што имадоше ваши родитељи за њихово младо доба, кад тих срестава још није било. Али и родитељима ваља потпомагати државу и општину у њиховој тежњи за просветом. Ови подносише толико жртава, како би учитељи, који сав њихов труд и знање у корист омладине полажу, добре успехе са ђацима имали. Родитељима треба настојавати, да су им деца прилежна и послушна. Кућевно васпитање треба да је споредно са школским поучавањем, па да буде добрих резултата. Особито строго треба пазити, да деца уредно школу посећују. У овом обзир још има у нас много недостатака, које се могу једино енергијом родитеља уклонити.

Са овом беседом градоначелниковом завршујемо наш извештај о тој лепој светковини. Од наше стране морамо изузети жељу, да ово здање остане станиште научености, и да га скорим виша школа замени. Сретно да Бог да.“

(Општинско веће 10. Октобра.) Претседник: г. Градоначелник; извештач: вар. управитељ г. Карл; перовођа: вар. адјункт г. Орел. Седници присустваху још г. капетан-аудитор Шрајбер, магистратски саветници г.г. Петровић и А. Јовановић, и три варошка претставника г.г. К. А. Петровић, Ђ. Солар и Ст. Марковић. Општинара је било двадесет и два. Седници присуствовао је и г. ђенерал бригадир барон Кшиж, за кога је долазак општинарима јављено било.

Одмах по доласку г. ђенерала отворио је г. Градоначелник седницу, пошто је најпре г. ђенералу нашега седога суграђанина г. Марка Николића претставио, који је дошао на састанак украшен са својом декорацијом. Седница би отворена у десет сахата, и том приликом рече претседник, да је била жеља г. ђенерал бригадира, да присуствује општинском већу, што му је дозвољено по закону, па се има сада сматрати као царскога комесара и почаснога претседника.

После г. Градоначелника прихвати г. ђенерал реч, рекавши да му је мило упознати се са општинарима и саучесник бити у њиховом раду. Њему је то све једно, рече, држали га за царског комесара или му другу титулу дали, он ће често долазити у општинску седницу, премда ту нема свога гласа по закону. Но општинари нека га увек сматрају за свога суграђанина, који за тим тежи, да буде вароши од користи где год може. Он је много света прошао, много видео и искусио, моћи ће дакле у многим стварима саветом својим општини од користи бити, што ће свагда чинити. По томе је питао, да ли се општинари држе каквог посленог реда? Свако повеће тело, вели, треба тога да има ако још не постоји, треба га довести. Особито је од потребе, рече, да се предмети пре решавања добро проучавају, што у самој седници бити не може. Има кад кад врло важних ствари, које пискују свестрано посматрање и предходне проучавање и

испитивање. Особито су то такве, за које се нште новчане и т. д. жртве од стране општине. И данас, рече, један је такав предмет на дневном реду, који захтева тачно предходне извешаје. За то треба одмах завести у протокол, да се изради пословни ред за општинско веће, који би се посао могао поверити једном одбору.

Одговарајући г. ђенералу, рече, општинар г. Ивић, да је он још пре две године у том смислу предлог чинио, који би одобрен од заступника. Но ствар је опет воспала, коју су судбу и други закључци општински делили. За поједина питања изабрани су одбори, но слабо су до сад што израдили.

Г. Градоначелник и г. варошки управитељ такође увиђају ту потребу, но како ће се моћи проивести, рече господин Градоначелник, кад често се морају ствари општином решавати, које су тек дан пре од генерал-команде овамо послате с налогом, да се одмах узму у претрес. И г. варошки управитељ питаће, како би се то могло постићи. Најбоље би то могло бити путем новина, рече, почем имамо лист, који се занима са општинским стварима; али тај лист излази само на српском језику којим нису сви општинари властни. Г. ђенерал ће приметити на г. Градоначелнику примербу, да су хитни предмети извештаји, но као правило треба утврдити, да се предмети предходно проучавају. На који ће се начин то постићи, о томе нека едан одбор чини предлог.

Сад се пређе на први предмет, што беше на дневном реду, и који сачињава питање о народном виду. Генерал-команда вратила је натраг пређашњи општински закључак, пропративши га са својим примедбама, и позивајући општину, да пристаје на услове војног министарства; јер оно што се тражи, да општина годишње у име данка на земљишту плаћа са свим ће незнатно бити, на суму нека сама општина определи. Ово плаћање тражи се само зато, да се тиме сачува својина државе над тим земљиштем.

Г. вар. управитељ, пошто је писмо ђенерал-команде прочитао, рече, да се ту не тражи велика жртва од општине. Држава хоће да сачува своју властитоет. Г. Градоначелник је на захтевање ђенералово сву ствар од почетка испричао, најпре на немачком језику, после и на српском, пошто је то општинар г. парох Савић желео, коју је жељу и г. ђенерал делио. На то ће рећи г. Ивић, да општина не може да троши на штаљаште кад није земљиште њезино. У том смислу говорио је и општинар г. Паић најпре српски после оно исто немачки с додатком, да ће г. ђенерал милост имати, да потпомогне код високог министарства захтевање општинско. Г. ђенерал рече, да он не увиђа, зашто се неби могло речено земљиште уступити општини, почем држава и онако има ту спалу (fogza maggio), кад би то стратегична потреба изискивала, да га заузме. Ту треба у припреме узети и санитарску страну вароши, јер штаљаште, службе и за здравље становницима. Он налази, рече, да је право, што општина неће да троши на туђем земљишту. Држава иште ваља за то данак на земљишту, да може, ако то неком на памет падне ту изашину и просту шупу подићи. Нека дакле заступништво закључи, да ће се општина обавезати, на том земљишту само штаљаште о свом трошку посадити и одржавати, ако оно пређе у њезину својину. Уједно нека се обавезује, да нити ће то земљиште заградити, нити пак продати без дозволења државе. И он ће од своје стране ствар у том смислу препоручно потпомагати.

Предлог г. ђенерала беше усвојен и у протокол заведен. Потом дође други предмет дневнога реда у претрес. То беше долме, што ће се подићи поред Дунава и Саве приликом регулација савског корита. Генерал-команда наложила је мајстрату, да овај запита општину, с чиме ће она притећи у помоћ у подизању тих синова? Хоће ли то чинити с новцем, са извесним бројем кољских подвова или са радницима рукоделским.

Овај је важан предмет изазвао подужу дебату, у којој је више њих општинара учествовало. Ту је г. ђенерал приметио, да је то ствар, која се не може на врат на нос решити, него треба о њојви свестрано размишљавати, и онда тек закључити. Он би препоручио, рече, да се тога ради избере један одбор, у коме треба да је и варошки ириџер. Тек онда, кад тај одбор буде предмет свестрано проучио, нека општина свој закључак чини.

Први варошки претставник ће на то питати, чија ће бити земља, која ће се од потопа сахранити. Хоће л' бити државна или општинска? Чији ли је онај простор што паралелно лежи поред нашег хатара, и у Бежанијски се броји? Што се пак подизања долме тиче, то мисли, рече, да тај посао под онаквим истим условима дајемо да се ради, под којима то чинише шајкаши и панчевачка регимента. То најашњење ненађе присталаца. Општинар г. Штрајхер рече, да се неможе захтевати да Земун прави долму поред Дунава и поред Саве, ту баш, где је ушће ове реке, што ће по свој прилици много већи посао изискивати него на другим местима, па од воде сачувани простор његов једва износи 4—800 јутара земље. Суседне општине пак н. п. Сурчин, којима ће чувати наш сип са дунавске стране поља, добиће више хиљада јутара ритских земаља. Ово ваља у обзир узети.

(Свршиће се.)

— По закључењу црквене општине одбор ће у Понедељник 14. Октобра почети купити добровољне прилоге за потпомагање сиромашњих ђака земунских српских школа. Г. Ђока Јовановић (шеширџија) имао је доброту на себе узети, да позивницом одборском позове поједине суграђане наше на прилагање. Наређено је, да исти господин одмах и новчане прилоге прима, имена и прилоге прилагатеља у списак записати даде. Прилози у одељу такође ће се одмах у речени списак забележити, а за примање тих ствари побричуће се одбор. Јављајући за то попитованима читаоцима, позивамо их и ми од наше стране у интересу општег народног напретка, да би се што више том позиву прилагањем одазвали.

— Грађанин земунски, Стеван Адрејевић, за кога смо јавили у прошлome листу, да је одведен на лађи „Максимилијан“, вратио се ономад овамо у Земун. Један телеграм у „Пешт. Лојду“ из Новог Сада јавља, да је он био одведен у Новисад само да буде сведок, премда исти лист примећава, да је то телеграфисао неки „Андријевић“ а нередовни његов корешпоцент.

— У последње време учестали су лоповлуди код нас у Срему. Путовање је, особито ноћу брижно и опасно. Пре три дана прокопали су у Батајници кућу ондашњег трговца Вулка и то баш са сокака и ушли су већ унутра, кад их он осети и виком и пуцањем растера за времена, док још не учинише ника-

кву штету. Власт па и само свештенство ваља да изиђу томе на супрот, јер као што је рад врлина човекова, тако је отимање плода туђе муке и зноја срам и знак запуштене образованости народне. — Имамо још једну немилу појаву да споменемо. У Јакову је умро прошле недеље један човек од ракије, која се у њему запалила. И то је болест, која спречава народно напредовање. Свештеницима је на души та лепа дужност, да својом поуком чувају здравље народно. — Из Старога Пазуха нам јављају, да је тамо умакао њихов доктор а несуређени зет земунски Б., о коме смо у прошлом листу јавили да је спроведен у Илок. Кад је одавде у Пазуху стигао, узме од свога пратиоца „шупас“, као да иде капетану, а кочијаша остави у крчи да пије пива на његов рачун. Но он не оде капетану, него узме друга кола па оде у Руму. У Руму учини тако исто и оде без трага — или можда опет гдегод да проси какву ђевојку. Из Пазуха нам јављају за њега још и то, да је и тамо једну испросио. То би дакле била цета жена.

— Из Београда нам пише наш дописник ово: „Јавио сам вам, да је Михајило Микешим, изврени вештак руски, поднео нацрт споменика кнеза Михајила. Обе су слике, и споменик у Кошутњаку и споменик у Београду изложене сад у нашој читаоници. У Кошутњаку ће бити црквица од самотворога камена, с поља не углађена, а изнутра све вештачки израђено. Над раменима од врата црквених стајаће забележене године владања кнежевог, а више самих врата грб српски, а по врху свега наслоњен на леву руку одмара се он с погледом у даљину, а лицем пуним мисли и великих намера. У таком положају пружа се змија и уједе га под лево пазуху у само срце. Испод слике пише: **Людѣ мои что сотвори хъ вамъ: возда сте ми злаа за блага.** Слика кнежева у особитој величини биће саливена, а све је друго од самотвора камена. — Споменик у Београду претставља главне моменте из радње кнеза Михајила. Најпре видимо кнеза, који стоји с десне стране стола, на коме је круна и скиптар. С леве стране паша београдски, који ставља на сто кључе од градова. Кнез их прима левом руком и показује Београђанима, да од тога часа више не виси демоклијев мач над њиховом главом. Преко ивице од стола спушта са царска порфира, а на њој су нацртани знаци свих српских зе-

400
маља. Слика кнежева биће изливена од старих топова с београдскога града. Погама ће стајати на углађеном камену од кијевског лабладора а сав остали самотвори камен биће не углађен. Испод тога с предње стране на камену изрезан је српски грб с лаврима, а испод њега снажан Србин довршује длетом изрезивање изреке: „Твоја мисао погинути неће.“ На противној страни стајаће, да тај споменик диже благодарна Србија своме не заборављеном кнезу Михајилу М. Обреновићу III. С једне стране биће претстављена преображенска скупштина г. 1861., а с друге освештавање заставе народној војсци. Све слике и сви барелефи биће изливени, а све друго од камена. Тај ће споменик доћи на нашу пијану, која се наравно мора уредити лено и пристојно томе украсу. — Г. Љубомир П. Ненадовић, начелник у министарству просвете, на његово је зактевање стављен у пензију. — Бивши члан државног савета Јеремије Станојевић добио је налог да остави Србију на не извесно време. (Као што чујемо, на станиће се исти господин овде у Земуну. У.)

— Из Београда смо добили још и овај допис од нашега дописника: У прошли Понедељник почет је претрес и над осталим окривљеницима у убиству кнеза Михајила. Претрес је у сали велике полиције. У јутру око пола девет сахата започет је рад. Државни тужиоц прочитао је тужбу против криваца, који сви беху изведени. Двојица у гвожђу и то Мајстровић и Лаза Милојевић, остали без окова. Пошто је прочитана тужба кривци су повраћени у затвор. И онда је појединце почето суђење. Први је био Коста Антоновић, па онда Стеван Вучићевић, за које државни тужиоц није тражио осуду на смрт. За овим је био на реду Мајсторовић, кога је бранио правобраниоц г. Јован Поповић; па онда Милан Ракичић, кога је бранио правобр. Стојан Живковић и Мита Кузмановић кога је бранио правобр. Драгутин Петровић. Данас у Петак на реду је Лазар Милојевић, кога ће бранити правобр. Петар Марковић, а сутра у Суботу на реду је бив. суплент. у вел. шклоли Драгиша Станојевић, кога брани Стајковац правобр. из Смедерева. Благословена јавност! Колико вреди само овако бранење криваца, а каква ли ће вајда бити док се и ово још боље развије, па још кад пороту добијемо. Добре посљедице на сваки

начин доћи ће саме собом. У Суботу ће се дакле свршити претрес. И тако до идуће Суботе биће са свим свршено с тиме, и онда ћемо једва једном дочекати да нестане и тог опсадног стања и ове запетости — те на место њега настаће жива и правилна радња у нашем државном животу. — То вам је све што вам ове недеље обелешити могу. Мал' не заборавих! За пријаву професора продужен је рок још на 15 дана. Професори ће бити хонорарни. Овај је начин веома незгодан из сјасет којекаквих узрока, и где се баш он пађе то — неznam. Тек једно стоји, а то је: да је овај начин најнеудеснији, нити овако добре професоре имати можемо.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч. 12. Октобра. (Телеграм.) Шеница у Бечу: банатска 86|89-фунт. 4.70—80, мархалска 88|89-фунт. 4.75—80; у Буру: бачка 88-фунт. 4.60, 86|87-фунт. 4.70; у Визелбургу: визелбуршка 88-фунт. 4.70. Словачка раж у Бечу 80|81-фунт. 3.50, 81-фунт. 3.70. Јечам у Бечу: словачки 70|71-фунт. 3.55, ханачки 73-фунт. 4.15—25. Мађарска зоб стара роба, 46-фунт. 2.06, 48-фунт. 2.16; нова роба 44-фунт. 1.82, 50-фунт. 2.15.

Стање воде Саве.

Код Земунa:

У Петак 11. Октобра: 2 ст. 1 пал. над нул. Облач.
„ Суботу 12. Октобра: 2 ст. 0 пал. над нул. Мутно.

Код Митровице:

У Петак 11. Октобра: 2 ст. 2 пал. над нул. Кишов.
„ Суботу 12. Октобра: 8 ст. 10 пал. над нул. Мутно.

Код Сиска:

У Петак 11. Октобра: 5 ст. 10 пал. над нул. Кишов.
„ Суботу 12. Октобра: 11 ст. 4 пал. над нул. Мутно.

Земун. 13. Окт. Синоћ је стигао налог земаљске власти, којим се 20-тодневни контумац од рогате марве, што се догања из Србије, наређује.

Папчево. 11. Октобра. (о. д.) Радња са храном ове недеље беше скоро само на кукуруз ограничена, од кога се много доносило, но биће још издашнијих довоза, кад се буде свршило брање. Цене су житу кила по 6.80 до 7.40, кукурузу у зрну, новом по 2.60, старом по 4.20; у клипу 3.20 100 ока. Вино је наше знатно ударило натраг у цени. Аков се продаје по 2 до 2.60, комовице пак, 14 гради, по 10—11.50.

У прошлу Суботу, као што сам вам већ јавио, држали су акционари нар. банке главну скупштину, на којој су изабрани за претседника г. апотекар Граф, за потпретседника г. Јован Хубер, за прегледнике г.г. Фетер и Витигшлагер, за друштвеног правозаступника госп. др. Штопфкухен. (Молимо г. дописника, да нам што јавља за делокруг новог тог завода. У.)

Читајући оно припослато г. Ј. К. Ферка у последњем броју „Гласника“, налазим се побуђен, да и ја коју прословим о патњи са нашим поштаром. Незнам с чим ћу почети, толико ту има недостатака. Овдашња пошта редовно је од 9 до 1/2 11 сахати пре, а од 3 до 1/2 5 сахати после подне закључана. У то време не пушта се нико унутра, нити се раздају писма. Рецеписи од аманета предају се у 8 часова у јутру писмоноши да их разноси, дакле често тек после 17 сахати по доласку поште, која овде између 2 и 4 сахата по подне долази, а рецеписи се тек друго јутро раздају. Кад би се који од публице усудио да заиште пре своја писма или аманете, него би их примио од писмоноше, тај би био оштро дочекан, јер учтивост није јака страна нашега г. поштара, који се уз то још строго држи прописаног времена службе, које, кад се горе споменути часови одбију, у које је пошта преко дана закључана, не траје дужке од 3 часа на дан. Имао би вам још много којешта писати о том предмету, али оставићу то за други пут.

≈ **Неготина.** 7. Окт. У нашој вароши поникао је велики пројект, који наравно, као и све ново наилази на велике тешкоће. То је питање о пресељењу Неготине на Дунав о чему је већ више пута била реч. Иницијатива је од трговаца. Они су саставили и молбу влади, у којој су разложили узроке својој намери. Мени не дође до руку та молбеница, премда се прошле недеље купише потписи. Но у колико сам разумео, ови су разлози наведени: 1. оскудица у дућанима, што ја с моје стране не одобравам, јер у Неготини има доста дућана, но о томе други пут. 2. Што се варош у садањем положају не може подићи, нити може трговина процветати. То одобравам потпуно, јер пре или после мора се Неготина на Дунав преселити. 3. Што је Неготина на не здравом месту у сред мочвара. Данас је предана молбеница са 207 потписа начелништву, које ће је после влади предати. Да ли ће се та молба уважити? То се питање силом намеће, особито кад помислимо, да је пре две године сама влада дала ту иницијативу. Она је изаслала више иницијативу у Праову (садање село, а некадањи град римски) да мере на Дунаву. Но то је морало из стратегички узрока изостати. Још ваља знати, да је и јавно мњење поцепано, једни су за, а други против.

Код нас се појавила међ рогатом марвом нека епидемична болест, с тога је изишла полицајна наредба да се за неко време зауставља. Веле да је дошла из Влашке, али биће узрок и у самоме народу, што ве-

ома не брижно држи стоку. Многа марва скапава од те болести па се осећа штета на нашем вашару.

Дрва су јако покупила.

У последње време изводи се многа марва из Турске. Пре неколико

недеља купили су оршавски спекуланти 300 волова по 15 дуката комад једно на друго. На Тимоку је цео чопор прешао српску границу, и отеран је у Текију.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	О к т о б р а					
Дукат цесарски	5.51 ^{1/2}	5.51	5.49	5.50	5.50	5.50 ^{1/2}
Сребро	113.50	113.35	113.35	113.35	113.45	113.25
5% металици	57.30	57.30	57.40	57.20	57.40	57.20
Ови с кам. мај—новем.	58.30	58.30	58.50	58.50	58.40	58.30
5% народни зајам	62.15	62.20	62.40	62.—	62.50	62.20
Акције народне банке	759.—	757.—	759.—	758.—	775.—	757.—
„ кред. завода	212.50	213.10	212.30	211.10	212.30	212.—
Ловови 1860. године	84.50	84.80	84.70	84.30	84.80	84.70
Лондон	115.65	115.50	115.10	115.50	115.40	115.35

Пловидба местне лађе до 21. Октобра.

Из Земуна у Београд, у 7 сахата у јутру.
Из Београда у Земун, у 7 и по сахата у јутру.
Из Земуна у Београд и Панчево, у 8 сахата у јутру и у 12 и по сахата по подне.
Из Панчева у Београд и Земун, у 10 сахата пре, и у 2 и по сахата после подне.
Из Земуна у Београд, у 5 сахата у вече.
Из Београда у Земун, у 5 и по сахата у вече.

НА ЗНАЊЕ.

Јављам муштеријама својима, да ћу при свем том, што ми је петролејско-фабричко здање 9. Октобра изгорело, ипак у стању бити за 14 дана сваког с најбољом робом у сваком квантитету послужити.

У Земуну, 11. Октобра 1868.

А. Д. Јовановић.

Објава.

Овде у Земуну има за издавање три собе, кујна, шупа, кочина и ипнајз и то на пет месеци од 1. Новембра до 1. Априла. Упитати се ваља у уредништву овога листа.

Гостioniца код „Лава“

У ЗЕМУНУ.

Јављам поштованој публици и свима странцима, да сам исту гостioniцу примио, у којој има много путничких соба, све лепо и чисто намештене. Код мене ће се моћи у свако доба добити врло лених и укуских јела, и у јутру доручак (габелфриштик), добра различна вина и штајнбрушка пива, које ћу точити чашу по 5 новч. Послуга ће бити брза и врло уљудна а цена умерена.

Надам се мојим старим гостима и молим за многобројну посету.

Мита Новаковић.

Gasthof zum „Löwen“

in Semlin.

Gefertigter bringt zur Kenntniß des geehrten Publikums, daß er obigen Gasthof übernommen habe, wo selbst sich viele möblierte und reinliche Passagierzimmer befinden. Dasselbst werden die pl. l. Gäste zu jederzeit mit schmackhaften Speisen und guten Getränken bedient. Besonders wird daselbst Gabelfrühstück, viele Gattungen guter Weine und Oberländer Bier, das Glas zu 5 Kreuzer verabreicht. Auch ist die Bedienung höflichst und schnell, dabei zu den billigsten Preisen. Es empfiehlt sein Geschäft zu zahlreichem Besuch. Ergebenst

Mita Novakovits.

Eine schöne Wohnung,

bestehend aus 2 Wassenzimmer, 2 Nebenzimmer, einer Küche, einer Speisekammer und einem verglachten Gange, im Hause Nr. 163. in der Herrengasse, ist vom 1. November l. J. zu vermieten. Näheres in der Haupt-Traffik.

Објава.

Потписани агенат друштва за осигуравање „Викторије“ препоручује се поштованој публици за примање разних осигурација против ватре.

Премије од осигурације са свим су ниске, а друштву овоме главни је задатак, да у случају ватре или смрти, точним и брзим исплаћивањем оштећених добар свој глас сачува.

Јосиф Штрауб
у Земуну.

ЛЕП КВАРТИР

састојећи се из 4 собе, од којих су две са изгледом на сокак, једне кујне, једног ипнајза и једног са стакленим прозорима затвореног ходника, у Господској улици у кући бр. 163. да је се од 1. Новембра о. г. под кирију. Услови могу се дознати у великој трафики.

Anzeige.

Gefertigter Agent der Versicherungs-Gesellschaft „Victoria“ empfiehlt sich einem P. T. Publikum zur Aufnahme der verschiedensten Versicherungen gegen Feuer Schäden.

Die Versicherungsprämien sind möglichst billigst gestellt, und wird sich die Gesellschaft bestreben, bei vorkommenden Schäden, durch reelle und schnelle Liquidierung und Auszahlung ihren bisherigen guten Ruf zu erhalten.

Josef Straub
in Semlin.

У ПАНЧЕВУ.

In Pancsova.

У ФОДОРИЋЕВОМ СТОВАРИШТУ

СОБНОГ НАМЕШТАЈА, СТОЛАРСКОГ

и тапетарског еснапа налазе се на продају

мртвачки сандуци од метала разне величине врло лени и сасвим јефтине.

У Пешти, 1. Аугуста 1868.

Част ми је дати вам на знање, да сам уз друге послове своје данас и „банкарску и сарафску радњу“ овде отворио, и молим учтиво, да би се у случају потребе монета, државних и индустријалних папира, лози и пр. на моју радњу набављања или продавања ради обратити изводели. С поштовањем

Ј. Ј. Кохен. Јозефплац бр. 6.

Pest, 1. August 1868.

P. C.

Ich beehre mich hiermit Ihnen mitzutheilen, daß ich mit Beibehaltung meiner bisherigen Geschäfte am heutigen Tage ein

Bank- und Wechsel-Geschäft eröffne, und bitte Sie vorkommend bei Ein- und Verkauf aller Sorten Münzen, Staats- und Industrie-Papiere, sowie aller Gattungen Lose mir Ihre geschäftlichen Aufträge zukommen zu lassen. Mit Achtung

J. J. Kohén Josefplatz Nr. 6.

I.

Беше Децембарско вече г. 18**.
У гостионици „код мача“ у Г. у једној стражњој соби сеђаше још неколико ђака. Разговараху се понајвише о своме добровољном позоришном друштву и о најновијој веселој игри, коју је написао њихов друг Јован, и коју тада баш прочиташе. Свима се допадне и сви навале на њега, да штампа дело што пре, па да га претстављају. Но Јован беше скроман, те не пристаде ни на једно ни на друго. Треба то још прерадити, рече, а то ћу тек доцније чинити, па ако онда узима дело вредности, радо ћу вам га дати. Пријатељи беху задовољни тиме и још један пут сви редом прегледаху рукопис и хталише га, а особито млади Едвард.

— Даклем сутра полазиш Јоване кући да тамо проведеш одмор? запита ће Едвард. А што не останеш још који дан, док се време непроленша.

— Не могу, одговори Јован, јавио сам кући да ћу доћи, па ме сад чекају.

— Идеш ли с поштом?

— Не. Ово ће бити особито путовање. Идем по леду; па тоциљалкама. Кућа мога оца баш је крај реке. За неколико сам сахата тамо. Ствари сам послао напред.

Другови се зачудише и одговараху га од те намере, јер је далеко, зима је, а ни лед није поуздан. Но бадава, Јован се не даде одвратити. После тога се разиђу пријатељи у најлепшем расположењу, а сутра после ручка дођу сви на реку, да испрате Јована, који се заиста крене.

II.

Истог дана око подне иђаше један путник са пртљагом на леђи преко снежнога поља. То беше трговац, који је по кућама носио различна еспана, па се журио, да стигне у село, где би ручао и одморио се. Дође до крчме, која усамљена на крају села стајаше и уђе у топлу собу. Не беше гостију. Само крчмар и крчмарица ходаху. Одмах му донесоме јела. Беше изгладнио, па му слатко паде.

После ручка хтеде трговац даље, но кад погледа кроз прозор, види да се не може даље ни макнути, јер удари страшна вејавица. Беше му криво и тешко уздахне. Но кад већ нема куд, смисли да остане, а

међу тим да покуша срећу у селу, ако би могао што пазарити. Отвори своје сандуче, те понуди и крчмарицу, да узме што од његових лепих ствари. Крчмар и крчмарица беху у година и гадна створења. На лицу им се огледаше покварено срце. Крчмар се чивутеки ценкаше са трговцем и не могаху се никако погодити, но крчмарица му међутим украде лепу мараму, због чега се заподеше кавга. Скочила је као вештица на трговца, но и он беше накратко насађен, те им у очи рече, да су они украли, и да ће их тужити суду.

Сад ћипи крчмар.

— Шта? ти скитници и хуло! ти ли смеш називати поштене људе лоповима? Ти ли ћеш нас тужити? А чекај се, сад ћу ја теби показати. И уздеде неку тољагу и утуче човека на месту.

На то уђе слуга и види мртва трговца у крви. Сад ћипише и на њега и једва га оставише. Он им обећа, да их не ће ником одати. То је учинио једно из страха, а једно што му обрекоше неки део од трговчевог еспана.

— Но шта ћемо сад с овим обешњаком? запита крчмар. Овде не може остати, јер смо онда сви пропали.

— Да га закопамо острагу у шталу, тамо преко целе године не долази нико живи, рече крчмарица.

— Не, не! повиче плашљиво крчмар, јер је много веровао бабским причама. У кући га несмемо закопати, јер неби никад имао мира ни дању ни ноћу, нити би било среће и благослова у дому нашем.

— Е, па бацимо га у воду. Река није далеко, дода слуга.

И тај се предлог прими. Но не хтедохе под селом пробијати лед, него смисле, да га по даље однесу, где је брза вода и да га ту баце. Дође и ноћ. Беше олујина и мрачно, да се прета није видело. Таман време за така недела. И злочинци се журише на врат на нос да га ушију у џак заједно с камењем, како ће одмах потонути. На један пут зачухе лупање на капији. Сви пребледише и задрхташе. И опет се зачује све јаче лупање и не познат глас: „Отворите!“, Збуњени похитају у собу из штале, где су свој посао израђивали. Крчмар отвори полако врата, да види ко је. Беше само један путник. Умирен отвори капију и пусти озеблага путника.

III.

Странац који је тако нестрпљиво лупао, да му се отвори, беше

лепо момче и могао је имати једно двадесет и две године. Одело му беше лепо и по целој епољашности, видело се, да је од „отмена света.“ Сиромаш, скоро се смрзо. Кад је сео за сто, тужио се како га страшно болу ноге. Пао је на леду и једва се доведе довукао. Крчмар и крчмарица жалише момка, који је искао да што мало једе, јер не могахше даље ићи.

Док је крчмарица спремала јело, крчмар и слуга прегледахе путнику повређену ногу, истрше је добро ракијом и превезаше брижљиво. Затим смири путник своју вечеру и оде у собу, коју му за конач одредише.

Сад се опет брзо она три грешника световаху, како ће изнети трговца, а да тај странац не види. И у сред разговора свога зачухе ход уз басмаке. То беше тај путник, који свећу искаше. Слуга му да. Но непрође неколико минута и они зачухе трку у авлији и снажно гуррање на вратима, која се иставаше. Крчмар пребледи. Странац сав усплахирен падне у собу.

— За бога, где сам ја! повиче. У штали, куд сам у мраку забасао, лежи мртавац већ пола ушивен у џак. Кажите ми, колико сам дужан па да идем. Ни часа нећу овде више остати. А заклињем вам се, нећу никоме казати шта сам видео!

Крчмар му не одговори ништа, само га мрко погледа, а крчмарице затвори брже врата, па онда одзове мужа у буџак и пришапне му нешто. Мало после стане крчмар пред странца и рече му:

— Кад би сад ишли по овакво-ме времену, зацело би сумњу изазвали, а сељаци нам овде и онако нису пријатељи. Останите дакле до зоре. Идите у вашу собу и будите мирни. Писнете ли само, или усхте-те ли побећи, убићу вас као и онога тамо. Јесте ли ме разумели? Сад хајдете ја ћу вам светлити.

Сирома момак, ишао је као нијан за крчмаром, који га допрати до собе и закључа. Кад се вратио у собу, пошље слугу, да доврши посао с оним у штали, а сам се врати натраг и убије странца. И њега однесу у шталу, ушију и још исте ноћи однесу на саоницама на реку, разбију лед и спусте их на дно. Да би сваки траг збрисали склоне и хаљине њихове, а златан сат онога момка прода крчмар неком познанику своме иностранцу.

IV.

Едвард, који је провео вакацију у вароши, мишљаше, да његов при-

јатељ Јован сретно живи у кући својих родитеља, па се и не сећаше више његовога ретког путовања на тоцијалкама. Но једно јутро, баш хтеде Едвард поћи у шетњу, дође господар, код кога Јован беше у стану, са једним господином, који му се претстави као барон од Р. и отац Јованов. Рече му, да је дошао до њега, не би ли му знао казати што за сина његовог, коме је он најбољи пријатељ, јер он не дође кући још никакo до данас. Едвард се пренерази. Одмах је помислио, да се каква несрећа догодила и приповеди оцу, на какав је чудан начин Јован оданде отишао. Слутња обузе све и одмах предузеше истрагу. Но све бадава. А кад се лед отопио, барон од Р. опет нареди, да се тражи мртво тело, и обећа велику награду ономе ко га нађе. И заиста неки рибар извуче један цак и нађе у њему мртва човека. То беше барон Јован од Р. Видело се, да се није случајно утопио, него да је то грозно убијство. С тога суд предузме одмах најстрожију истрагу. Тело однесе барон на своје добро и ту га сахрани са највећом свечаношћу уз опште саучешће целе околине.

Суд удвостручи своју енергију у истраживању сада још више, јер на истом месту нађоше наскоро још једно мртво тело онако исто увијено. Но поред свега тога не могаху се хватити кривци. (Свршиће се.)

Суђење учесницима у кнежевом убијству.

У Понеделник 7. Октобра наново је предузето јавно суђење окривљенима у трагичној катастрофи летошњој. Оно се предузело у дворани велике београдске полиције пред отвореним вратима. У саму дрорану само су пустили толико публике, колико је дозволио ограничени простор. Осим судског персонала са државним тужиоцем, окривљеника и њихових браниоца определено беше ту и место новинарским извештачима, а и господа консули налазаху се међу слушаоцима. Суђење се одпочело у осам и пол сахата. Окривљеника има осам, од који су окривљени само Мајсторовић и Милојевић.

Преседник суда отвори седницу изјавивши да се има сада извијати кривица Антонија Мајсторовића. Лазара Милојевића, Мите Кузмановића, Милана Ракичића и Драгише Станојевића, који се оптужују да су чинили предузећа да се убијством кнеза Михаила учини насилни преврат у

земљи и поремети наследни ред владалачке династије српске. Даље има да се извија кривица Станка Здравковица, Стеве Вучићевића и Косте Антоновића, који се оптужују: да су знали за злочинство па нису по закону јавили власти.

Уједно опомиње председник окривљенике да одговарају само на оно за што су питани и да не упадају у реч нити да прекидају казивање сведока.

Лазар Милојевић вели да на испиту није казао последњу реч своју, па иште благодетељање од суда да може изнети пред њега цело срце своје.

Председник му напомиње да је злочинством убиства кнежева у земљи створено вапредно стање и преки суд, па да се на оваквоме суду не могу злочинци користити свима благодетељима којима би иначе могли.

Милојевић и Кузмановић моле опет да им се дозволи да искажу све што имају, јер имају доказе који још нису ни узети у обзир.

Председник одговара да им се не ће закратити да говоре пошто са слушају тужбу државнога тужиоца.

На то државни тужилац г. Никола Недељковић почне читати тужбу као што иде:

На ранијем још ислеђењу о убиству српског кнеза Михаила М. Обреновића III. доказато је пресудом судском од 15 Јула г. год. № 11.699. да су још од пре три године спремана а од лане већ и одпочета издајничка предузећа у томе:

да владајући кнез Михаил буде убијен; и

да се насилно учини преврат у земљи у корист разкнеза Карађорђевића — насилно дакле промени ред наслеђства.

Доказато је том пресудом даље, да је у цели извршења овог другог предузећа и убијен кнез Михаило у Топчидерском кошутњаку 29. Маја тек. године по подне — кад је изишао био тамо рад проходње. А доказато је и то, да је извршењем тог убиства убијена поред кнеза и г-ђа Анка кћи Јеврема Обреновића стрица кнежева, и да је покушано убиство и над г-ђицом Катарином кћери убијене г-ђе Анке, над г. Светозаром Гарашиним кнежевим ађутантом и над слугом Димит. Тимаровићем.

Истом пресудом доказато је уједно, да су та издајничка предузећа смислили и одпочели Александар Карађорђевић — стидног спомена негдашњи српски кнез, познати бунтовник Фил. Станковић Смедеревац и Пав. Радовановић адвокат са својом браћом, — који су извршили убиство са познатим Марићем и Рогоћем.

Па као што се још на том ранијем суђењу виђаше, да су речене коловође, за извршење преврата морали имати повише и присталаца — који би их подпомогли у маси народа — без које се наравно таково што не да ни извршити, — доиста доцнијим извијањем и изнађе се, да су им поред оних — што су већ осуђени наведеном пресудом били подпомагачи у истоме делу и ови:

Антоније Мајсторовић бивши саветник Карађорђевићев,

Милан Ракичић — Петровић из Смедерева,

Димитрије Кузмановић из Смедерева,

Лазар Милојевић помоћник начелништва округа Смедеревског, и Драгиша Станојевић суплент велике школе у Београду.

А поред ових помагача изнађоше се и они који само дознаваше за њихово издајничко предузеће па не хтеше да јаве; то су:

Коста Антоновић настојник Карађорђевићевих добара у Тополи,

Стеван Вучић Перишић из Крагујевца, и

Станко Здравковић кафеџија код „круне“ у Београду.

Комисија што је одређена била да извиди ова злочинства, учинивши потребно извиђење о кривици свију ових именованих криваца, предала их је суду на осуђење.

Акта о ислеђењу њихове кривице показаће најточније у чему им се ова састоји, а ради потпуности ове тужбе извешћу овде о томе тек само главније значаје.

У испиту осуђеног Паје Радовановића већ је изјашњено, да је он још прошле јесени позвао реченог помоћника Лазара да му потпомогне предузећа да се начини преврат у земљи ма којим начином па доведе на владу Карађорђевић. Филип Станковић позвао је у Априлу месецу ове године реченог Мајсторовића, а овај опет одмах за тим Милана Ракичића и Димитрија Кузмановића на исто предузеће. А Драгиша је у овоме стајао у договору са својим ујацима Светозаром, Симом и Младеном Ненадовићима, а и с коловођом Пајом Радовановићем, и имао је да с њацима из велике школе начини одмах узбуну у вароши и тиме њих потпомогне у предузећу за извршење преврата. Ова петорица, имајући само урођено расположење на то, пристали су с места уз своје коловође и по својим личним способностима потпомогали су их.

Лазар се по договору с Пајом примио да спреми што више при-

врженика за Карађорђевића, узевши од Паје на то и 800 дуката Карађорђевићевих новаца. Мајсторовић се по договору с Филипом примио да у округу смедеревском где је добро познат, спреми још више људи и с овима по извршењу убиства кнежева припомогне преврат, па у тој цели и ишао пред убиство кнежево дваред у Смедерево те тамо врбовао и реченог Ракичића и Кузмановића, и преко Кузмановића добавио тамо баш на сами дан убиства неке своје сељане те и ове спремао на то. Ракичић и Кузмановић поред тога, што су се на то предузеће одазвали с места позиву Мајсторовићеву и с готовошћу својом удружили му се, дали су му још и обећање, да ће и сами за то предузеће врбовати и припремити у Смедереву још кога; и доиста обојица су држали ово своје обећање дато Мајсторовићу, јер, као што овај казује, обојица су га баш на сами дан убиства уверавали да је то од њихове стране учињено и већ све спремно код њих; а Ракичић му је, вели, донео пре тога на неколико дана још и извештај кад ће се да изврши убиство над кнезом па још том приликом и опоменуо га да буде готов за извршење преврата.

А Драгиша не само је својом личношћу умножио раденичку странку, већ је и улогу своју имао, да странку одмах, чим се убиство изврши, као професор велике школе потпомогне с ђацима у извршењу преврата. Споразумевши се у томе с реченим својим ујацима, ишчекивао је с готовошћу своје улоге да се убиство изврши. Оно вече, 29. Маја ов. год., чим је убиство извршено, он је одмах још у првом часу сазвао и скупио ђаке код велике школе и ту се с њима задржавао све једнако до у сумрак, док одатле нису влашћу растерани били, јамачно ишчекујући да остали реденици злочинства, који су имали напасти на власти и тиме произвести неред започну те своје улоге, те да их он у томе потпомогне својом улогом. Па и сутра дан после убиства он је то исто чинио, и скупивши ђаке рано још око 7 сах. пре подне склонио се с њима у школу и ту дуго задржавао опет; а да би их за извршење своје издајничке улоге придобио на своју страну, маскирао им се као носилац слободних начела и бранилац реда и сигурности земаљске, знајући да ће их као младеж тиме моћи раздражити и пову-

ћи за се у оном кобном часу, где нема владоца у земљи. Па и оно вече, 29. Маја, пред школом и сутра дан у школи подинао им је с тиме како је наступило кобно време, како је губитак велик, али опет зато треба радити, и како треба да се дружина састаје и тражи слободу, па говорећи да је баш сада време да и они могу што радити и коју слободну реч рећи, те да се добије слобода састанка и слобода говора, позвао их да с њим саставе дружину, која ће бајати радити као у правцу народне слободе.

Као што је раније на суђењу пређашњих криваца већ објашњено а пресудом судеком и утврђено: дело предузећа за преврат, као ово, особене је природе, где се не изискује, као код обичних казњивих дела, ни да раденике треба пустити да уђу и у сам преврат, ни опет да их њихови помагачи морају баш и физички или материјално помагати у њему, те да се тек тада појави у њих значај кривичности; јер код овог дела пустити дотле и ове и оне, прешло би већ и буну па у сам преврат; тада они не би били само у предузећу, већ би ушли и у саму радњу преврата, која би не само грозила постојавшем стању државном, но би врло ласно и сурвати га могла, па наставни се тако већ у успеху избегли би онда кривичност. Као год што је са стране онога, који само новце и пужна средства раздаје за то предузеће, и као што је опет са стране онога, који само позивље друге на то, већ радња у том предузећу: тако исто и са стране позватог већ је помагање, чим се само изјасни да на то пристаје и придружи се тој раденичкој странци ма и самим обећањем, а сувишно је већ, ако овај и прими у тој цели што од новаца или оруђа, или друге припреме на то; јер умножити само ту странку својом личношћу, стављајући јој се на расположење, самом том удружљивошћу даје овој странци моралну снагу и утврђује је да у своме предузећу иде напред и развија га, док би се без тога оно морало зауставити још у своме зачетку.

Према природи дакле самога дела и сувишно је потпомагање од стране речене петорице присталаца, Мајсторовића, Милојевића, Ракичића, Кузмановића и Стапојевића. Својим личним расположењем и енергијом они нису у томе ни мало изостали иза својих коловођа; а што нису и

даље терали к успеху, то не долази ни мало од њих те да би им се могло узети у њихову олакшицу, — морална снага ил' боље рећи свест масе, којом су имали преовладати, зауставила је у том путу и њих и њихове коловође. Међу тим и сами докази, који их у томе терете, очитоваће најбоље то њихово потпомагање у овоме делу.

I. О кривици Ан. Мајсторовића.
Овај сам признаје, да је с Филипом Станковићем састајао се овде у Београду пролетос три пут — једном око Благовести, други пут око Цвети, а трећи пут по Ђурђеву дану; признао је да му је у тим њиховим састанцима саопштио Филип, да он са извесним друштвом ради на томе: да кнез Михаило буде убијен па насилно учини преврат у земљи и доведе за кнеза Карађорђевића, — позвавши и њега уз њих да са народом из округа смедеревског помогне им у томе; признао је, да је пристао уз Филипа и Филипову дружину на то предузеће и обећао му спремити смедеревски округ; и признао је, да је он у тој цели ишао дваред у Смедерево, једаред око Цвети и други пут баш на сами дан убиства кнежева, па први пут позвао на то у помоћ и реченог Ракичића и Кузмановића, и обојица пристали уз њега с места обећавши му још да ће и сами спремити и друге на то, а други пут приправљао се у томе са њима ишчекујући на извршење убијства; па казујући сам, да му је баш о прошлој маневри у Београду долазио код куће Ракичић те јавно, да ће се убрзо извршити убиство над кнезом и том приликом опоменуо га да буду спремни за преврат, признаје, да је услед тог извешћа Ракичићевог одма после неколико дана писао Кузмановићу да неким Азањцима даде абер да се састану са њим — Мајсторовићем — у Смедеру 29. Маја и тога дана отишао тамо те се с Ракичићем и Кузмановићем приуговљавали а и са Азањцима састајао се — те и њих приправљао. А на завршетку овог казивања признаје Мајсторовић и то, да је од стране његове, Ракичића и Кузмановића било до 29. Маја већ све приуговљено и спремно у предузећу за преврат и само се ишчекивало на извршење убијства па да одпочну, а што по убиству нису и даље радили на том предузећу узрок је вели, што их је у томе задржала предохрана власти.

(Наставиће се.)